

Sygn. akt V ACa 568/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lutego 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Tomasz Pidzik
Sędziowie :	SA Olga Gornowicz-Owczarek (spr.) SA Aleksandra Janas
Protokolant :	Barbara Franielczyk

po rozpoznaniu w dniu 11 lutego 2016 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
w P.

przeciwko J. B.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 6 marca 2015 r., sygn. akt XIV GC 651/14

1. oddała apelację;
2. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Aleksandra Janas	SSA Tomasz Pidzik	SSA Olga Gornowicz-Owczarek
----------------------	-------------------	-----------------------------

Sygn. akt V ACa 568/15

UZASADNIENIE

Powódka (...) spółka jawna (obecnie: spółka z ograniczoną odpowiedzialnością) w P. wniosła o zasądzenie od pozwanych Z. B. i J. B. solidarnie kwoty 223.483,03 zł. Podniosła, że jest w posiadaniu weksla wystawionego przez pozwanych w dniu 30 września 2014 r. Jedyne na wypadek kwestionowania przez pozwanych istnienia podstaw do wypełnienia weksla podniosła, że pozwani zakupili u powoda towar o łącznej wartości 186.941,73 zł. Mimo upływu określonych w fakturach terminów płatności pozwani nie uregulowali swoich zobowiązań, przy czym wysokość należności głównych w dacie wypełnienia weksla wynosiła 186.941,73 zł, zaś suma odsetek za opóźnienie 36.541,30 zł. Pomimo wezwania do wykupu weksla pozwani nie uregulowali swych zobowiązań.

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 4 listopada 2014 r. Sąd Okręgowy uwzględnił żądanie powódki w całości.

W zarzutach od nakazu zapłaty pozwana J. B. wniosła o oddalenie powództwa. W uzasadnieniu podniosła, że żadna z dołączonych do pozwu faktur nie dotyczy pozwanej, lecz Z. B., zatem po stronie pozwanej brak jest legitymacji biernej, gdyż nie jest ona stroną stosunku zobowiązaniowego, na który powołuje się powódka. Pozwana jest rozliczona z powodem ze wszystkich swoich zobowiązań w całości. Warunkiem prowadzenia współpracy przez pozwaną z powodem było wystawienie weksla in blanco tytułem zabezpieczenia własnych zobowiązań. Warunek ten został zawarty w deklaracji wekslowej. Pozwana nie podpisywała weksla jako poręczyciel wekslowy bądź gwarant zapłaty zobowiązań Z. B.. Pod wekslem składała podpis jako wystawca, a nie poręczyciel. Warunki wypełnienia weksla precyzuje deklaracja wekslowa przewidująca, iż weksel zabezpiecza towary kupowane przez wystawców. Powódka domaga się zapłaty za towary kupowane przez męża pozwanej, a nie przez nią, nie ma zatem żadnych podstaw odpowiedzialności pozwanej.

W odpowiedzi powódka podniosła, że jakkolwiek faktury załączone do pozwu zostały wystawione drugiemu z pozwanych, to jednak pozwana, w związku z wystawionym przez siebie wekslem, odpowiada za zobowiązania wynikające z tych faktur. Chybiony jest zarzut wypełnienia weksla niezgodnie z porozumieniem wekslowym, które wykładać można jedynie w ten sposób, iż weksel może być wypełniony na sumę odpowiadającą maksymalnej wielkości niezapłaconych faktur, wystawionych każdemu z wystawców i do wykupu weksla obowiązani są obydwój z nich.

Wyrokiem z dnia 6 marca 2015 r. Sąd Okręgowy w Katowicach utrzymał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym w stosunku do pozwanej J. B..

Sąd Okręgowy poczynił następujące ustalenia faktyczne:

Pozwana oraz jej mąż Z. B. jako wystawcy weksla zaciągnęli w stosunku do poprzednika prawnego powódki zobowiązanie wekslowe w wysokości na kwotę 223.483,03 zł, płatne dnia 17 października 2014 r. bez protestu.

Strony zawarły porozumienie wekslowe, zgodnie z którym wystawcy weksla in blanco Z. B. i J. B. mogli dokonywać zakupów towarów z odroczonym terminem płatności. W celu zabezpieczenia wierzytelności poprzednika prawnego powódki z tytułu kupowanych przez wystawców weksla towarów przekazali mu gwarancyjny weksel in blanco, własnoręcznie podpisany, bez podania sumy wekslowej i daty płatności, upoważniając wypełniony weksel, była kwota odpowiadająca maksymalnej wielkości niezapłaconych w terminie faktur wraz z ustawowymi odsetkami.

W powodowej firmie zasadą jest, iż weksel in blanco podpisują oboje małżonkowie, jeden małżonek poręcza za drugiego małżonka. Pozwana nie ma zadłużenia w stosunku do powódki wynikającego z prowadzonej działalności gospodarczej poza zadłużeniem wyłącznie z weksla, bowiem spłaciła swoje zadłużenie objęte fakturami. Większością spraw handlowych, także dotyczących działalności gospodarczej prowadzonej przez pozwaną, zajmował się Z. B.. Intencją sporządzonego przez poprzednika prawnego powoda porozumienia wekslowego było, aby małżonkowie odpowiadali wspólnie za zadłużenie.

Porozumienie wekslowe przywiozła do biura pozwanej G. D.. Podpisali je pozwana i Z. B.. Firmy małżonków B. funkcjonowały oddzielnie, oddzielnie prowadziły też księgowość. Zobowiązania pozwanej, wynikające z wystawionych

jej przez powódkę faktur, zostały spłacone. Przy podpisywaniu weksla i porozumienia wekslowego strony niczego nie uzgadniały. Negocjacje w sprawie spłaty zadłużenia obu firm (jego i pozwanej) prowadził wyłącznie Z. B..

Strony współpracowały od kilkunastu lat. W 2012 r. nastąpiły zaległości w spłacie należności. Zostało spisane porozumienie w sprawie ich spłaty. Poprzednik prawny powoda zwolnił część zabezpieczenia hipotecznego, aby umożliwić sprzedaż działki, z której zostało spłacone zadłużenie pozwanej. Z porozumienia wekslowego jednoznacznie wynika wspólna odpowiedzialność państwa B. za zadłużenie. Pozwana po raz pierwszy przyjrzała się dokładnie porozumieniu wekslowego dopiero podczas okazania go na rozprawie.

W tych okolicznościach Sąd Okręgowy doszedł do wniosku, że żądanie pozwu jest uzasadnione.

Z porozumienia wekslowego jednoznacznie wynika, że oboje małżonkowie jako wystawcy weksla in blanco są odpowiedzialni za zadłużenie wynikające z dokonywanych przez nich zakupów towarów u poprzednika prawnego powódki bez względu na to, które z nich towary te kupowało. Z żadnego z zapisów porozumienia nie sposób wyprowadzić odmiennego wniosku. Również postępowanie dowodowe nie wykazało, aby rozumienie tego dokumentu mogło być takie, iż weksel mógł być wypełniony w stosunku do każdego z małżonków tylko w części obejmującej jego własne zobowiązania. Autorem porozumienia był poprzednik prawny powódki, przy jego podpisywaniu strony niczego nie uzgadniały, zaś pozwana nawet dokładnie nie przyjrzała się podpisywanemu dokumentowi. Brak zatem jakichkolwiek podstaw do przypisywania zapisom porozumienia innego znaczenia niż wynikającego z ich brzmienia.

Jako dodatkowy argument Sąd Okręgowy przywołał okoliczność, iż gdyby przyjąć interpretację pozwanej porozumienia byłaby to częściowa iluzoryczność zabezpieczenia wekslowego. Sytuacja w niniejszej sprawie była wyjątkowa – zadłużenie wynikało wyłącznie z zakupów dokonanych przez Z. B., wobec wcześniejszej spłaty zadłużenia pozwanej. Gdyby jednak oboje małżonkowie posiadali zadłużenie w stosunku do powoda, nie sposób byłoby wypełnić weksel odrębnie w stosunku do każdego z małżonków na kwoty odpowiadające zadłużeniu oddzielnie każdego z nich. Prawo wekslowe nie przewiduje bowiem takiej możliwości. Zgodnie z art. 47 prawa wekslowego, odpowiedzialność wystawców weksla jest solidarna (tak samo zresztą, jak odpowiedzialność poręczyciela). Przyjęcie zatem wykładni porozumienia wskazanej w zarzutach prowadziłyby do nie dającego się zaakceptować wniosku, iż powód mógłby wypełnić weksel tylko do wysokości zadłużenia tego z małżonków, który posiadałby w stosunku do niego niższe zadłużenie. W przypadku zaś równego zadłużenia obojga małżonków – do wysokości zadłużenia tylko jednego z nich. Zatem weksel zabezpieczałby wierzycelności powoda maksymalnie do kwoty stanowiącej 50% faktycznego zadłużenia wystawców. Twierdzenie, iż powódka na takie częściowe zabezpieczenie zdecydowałaby się, byłoby sprzeczne z zasadami doświadczenia życiowego dotyczącego prowadzonej przez przedsiębiorców działalności. Działanie takie mogłoby być częściowo racjonalne jedynie wówczas, gdyby powód przygotował dwa odrębne porozumienia wekslowe i weksle, dotyczące osobno każdego z małżonków. A i wówczas uzyskane zabezpieczenie byłoby mniejsze niż standardowo przez niego stosowane, gdyż, jak wynika z zeznań świadka G. D., zasadą u powódki jest, że weksel podpisują oboje małżonkowie i jeden z nich poręcza za drugiego.

Wobec tego Sąd Okręgowy utrzymał nakaz zapłaty w mocy na podstawie art. 496 k.p.c. w zw. z art. 47 prawa wekslowego i art. 553 § 1 k.s.h.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana J. B., która domagała się jego uchylenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenie powództw, a także zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje.

Pozwana zarzuciła:

1. naruszenie art. 47 prawa wekslowego polegające na przyjęciu odpowiedzialności solidarnej pozwanej wobec powódki wobec odmiennnej treści deklaracji wekslowej;
2. obrazę przepisów prawa materialnego, w szczególności ustawy prawo wekslowe polegające na pominięciu okoliczności mających wpływ na ważność weksla i treść zobowiązania wekslowego;

3. naruszenie przepisów prawa cywilnego polegające na ustanowieniu stosunku zobowiązaniowego wbrew ustaleniom łączącej strony umowy;
4. naruszenie przepisów postępowania poprzez bezzasadne oddalenie wniosków dowodowych pozwanej;
5. naruszenie przepisów postępowania polegające na błędnej ocenie zebranego materiału dowodowego, co skutkowało uznaniem istnienia roszczenia.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej nie odniosła zamierzonego skutku i jako niezasadna podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Choć pozwana podniosła zarzut naruszenia przepisów procedury cywilnej w zakresie postępowania dowodowego poprzez bezzasadne oddalenie jej wniosków dowodowych i błędną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, to jednak nie wskazała, czego te uchybienia dokładnie dotyczą. Sąd Okręgowy uwzględnił wszystkie wnioski dowodowe stron, dokonał na ich podstawie ustaleń faktycznych, które, jak zaznaczono na wstępie apelacji, nie są kwestionowane przez apelującą. Wobec tego, mimo formalnego postawienia zarzutu, nie sposób się do niego odnieść i ocenić znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Z dokonanych ustaleń wynika, że pozwana zaciągnęła ważne zobowiązanie wekslowe jako wystawca, a weksel został wypełniony zgodnie z porozumieniem wekslowym.

W następstwie wypełnienia weksla in blanco zgodnie z porozumieniem co do sposobu jego uzupełnienia powstaje zobowiązanie wekslowe osób podpisanych na tym wekslu, o treści określonej w tekście powstałym na skutek wypełnienia. Odbiorca weksla in blanco uzyskuje zatem z mocy porozumienia co do jego uzupełnienia uprawnienie do spowodowania powstania zobowiązania wekslowego osoby, która złożyła podpis na wekslu in blanco. Działanie to ma charakter jednostronnej czynności prawnej. Wynikająca z porozumienia osoby wręczającej weksel in blanco i jego odbiorcy ścisła więź pomiędzy zobowiązaniem wekslowym a zobowiązaniem, z którego wynika podlegająca zabezpieczeniu wierzytelność, przejawia się w tym, że wierzyciel nie może z mocy weksla uzyskać w zasadzie więcej praw niż przysługuje mu w ramach stosunku, z którego wynika podlegająca zabezpieczeniu wierzytelność, a spełnienie jednego z tych zobowiązań powoduje wygaśnięcie także drugiego.

W razie wypełnienia weksla niezgodnie z zawartym porozumieniem osoba, która wręczyła weksel in blanco odpowiada wekslowo w takich granicach, w jakich odpowiadałby w razie prawidłowego wypełnienia weksla, a w wyniku wypełnienia weksla in blanco częściowo niezgodnie z porozumieniem na niekorzyść osoby na nim podpisanej, osoba ta może stać się zobowiązana wekslowo w granicach, w których tekst weksla odpowiada porozumieniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2001 r., sygn.. akt II CKN 25/00).

Odrębną natomiast kwestią jest oznaczenie rozkładu ciężaru dowodu, w procesie, w którym pozwany powołuje się na zarzut z art. 10 prawa wekslowego. Obowiązek wykazania zasadności okoliczności powoływanych dla uzasadnienia zarzutu z art. 10 prawa wekslowego spoczywa na podnoszącym ten zarzut pozwanym. Od powoda należy jednak oczekiwać, że po podniesieniu zarzutu wypełnienia weksla in blanco niezgodnie z porozumieniem wskaże on, jakie wierzytelności i z jakiego stosunku podstawowego składają się na sumę wekslową.

Nie ulega wątpliwości, że wierzytelność, na którą wypełniono weksel in blanco, stanowiła zadłużenie jednego z wystawców – Z. B.. Istotne zatem było określenie, czy za tego typu zadłużenie odpowiada pozwana J. B..

Sąd Okręgowy przeprowadził postępowanie dowodowe w kierunku ustalenia zgodnego zamiaru stron zawierających porozumienie w sprawie wypełnienia weksla (art. 65 § 2 k.c.). Strona powodowa jednoznacznie wskazała, że chodziło o

to, aby oboje małżonkowie, prowadzący wprawdzie oddzielne przedsiębiorstwa, ale dokonujący wspólnych zamówień towarów u powódki ze wskazaniem, która firma będzie się za konkretny towar rozliczać, odpowiadali wspólnie do wysokości całości zadłużenia obu firm. Powoływano się na to, że w rzeczywistości Z. B. występował często w imieniu przedsiębiorstwa małżonki, on też samodzielnie prowadził rozmowy odnośnie zadłużenia obu firm, co doprowadziło do zawarcia ugody z dnia 26 lutego 2013 r. Powódka zamierzała uzyskać zabezpieczenie zamówień od obu podmiotów, co było warunkiem dalszej współpracy. Pozwana nie była w stanie wyjaśnić intencji stron. Przyznała, że z deklaracją wekslową nie zapoznawała się wcześniej i podpisała bez czytania. Firma prosperowała dobrze, to nie była zainteresowana tekstem umowy. Nie pamięta, co się o zamiarach stron mówiło, choć przyznała, że to możliwe, iż pytano ją o poręczenie. Swoje stanowisko uzasadnia tym, że uważa, iż nie powinna odpowiadać za długi męża, a pytana o rozumienie treści deklaracji stwierdziła, że dopiero się z nią zapoznała i „co może powiedzieć”. W tej sytuacji słusznie Sąd Okręgowy doszedł do wniosku opartym na zeznaniach stron oraz treści porozumienia z dnia 15 lutego 2013 r., iż określenia, że „wystawcy weksla in blanco będą mogli dokonywać zakupów towarów z odroczonym terminem płatności”, a w celu zabezpieczenia „kupowanych przez wystawców weksla in blanco towarów (...) przekazują gwarancyjny weksel in blanco” upoważniają powódkę do jego wypełnienia maksymalnie na kwotę odpowiadającą wartości niezapłaconych w terminie faktur wraz z odsetkami. Tego rodzaju sformułowanie świadczy o woli zabezpieczenia nie tylko zobowiązań przypadających na przedsiębiorstwo każdego z wystawców weksla, ale także zobowiązań drugiego z wystawców do pełnej wysokości zobowiązania. W ten sposób pozwana stała się poręczycielem cywilnym (nie wekslowym) w rozumieniu art. 876 k.c.

Z art. 878 § 1 k.c. wynika, że można poręczyć w sposób określony w art. 876 k.c., także za dług przyszły. Dług przyszły to taki, który jeszcze nie istnieje w chwili dokonywania poręczenia. Treść art. 878 § 1 k.c. nie daje podstaw do tego, aby ważność poręczenia za dług przyszły uzależniać od określenia tego długu w postaci wskazanej w poręczeniu kwoty. Przepis ten wymaga tylko, aby dług przyszły za który się poręcza był określony. Dług będzie można zaś za taki uznać, gdy wykładnia oświadczenia woli poręczyciela, dokonana z uwzględnieniem zasad przewidzianych w art. 65 k.c., pozwala na jednoznaczne wskazanie jaki jest zakres długu, a tym samym zakres zobowiązania poręczyciela. Nie zawsze musi to być jednoznaczne ze wskazaniem wysokości świadczenia pieniężnego, gdyż w momencie poręczenia nie da się go precyzyjnie określić (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2009 r., sygn.. akt V CSK 215/09).

Strony nie miały wątpliwości, jakiego rodzaju zadłużenie zostało objęte poręzeniem i nie kwestionowały, że dotyczyło ono zakupów towarów dokonywanych przez pozwanego Z. B. u powódki w ramach przyznanego odroczonego terminu płatności, o jakim mowa w deklaracji wekslowej. Tego rodzaju dług Z. B. powstał, zatem powódka wypełniła weksel.

W tej sytuacji solidarna odpowiedzialność obu pozwanych wynika nie tylko z faktu, że obaj są wystawcami weksla (art. 47 prawa wekslowego w zw. z art. 369 k.c.), ale także z faktu, iż pozwana odpowiada za zadłużenie męża jako poręczyciel (art. 881 k.c. w zw. z art. 369 k.c.).

Nie sposób się natomiast odnieść do argumentów podnoszonych w apelacji o stronniczym prowadzeniu postępowania dowodowego przez Sąd Okręgowy, skoro uwagi te nie zostały ujęte w formie sprecyzowanego zarzutu apelacyjnego.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 i art. 99 k.p.c., obciążając nimi w całości stronę pozwaną jako stronę przegrywającą. Na jedyny koszt poniesiony przez powódkę złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika procesowego w wysokości 5.400 zł, ustalone według § 6 pkt 7 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

SSA Aleksandra Janas SSA Tomasz Pidzik SSA Olga Gornowicz-Owczarek